

Fri for Mobberi

Hvordan kan Fri for Mobberi tænkes ind i arbejdet med pædagogiske læreplaner?

Fri for Mobberi sætter gode børne- og voksenfællesskaber på dagsordenen. Det sker gennem bevidst og systematisk arbejde med at skabe handle- og deltagelsesmuligheder for alle børn i fællesskaberne. Fri for Mobberi består af en kuffert med forskellige værktøjer og forslag til aktiviteter, som kan styrke tolerance, respekt, omsorg og mod (TROM) i fællesskaberne.

Pædagogiske læreplaner blev vedtaget ved lov i 2004 og gælder for alle dagtilbud. Læreplanerne er opdelt i seks temaer, hvor der sættes mål og delmål for de kompetencer og erfaringer, børnene skal have mulighed for at tilegne sig gennem de pædagogiske læringsprocesser i dagtilbuddene.

Fri for Mobberi har børnegruppen – og mulighederne for dannelse og socialisering gennem deltagelse i gruppen – i centrum. Læreplanstemaerne har individet og individets muligheder for læring i centrum. Når disse to måder at arbejde med børn i fællesskaber på kombineres, optræder sociale og dannelsesmæssige muligheder, hvor begge dele kan udvikle hinanden gennem fællesskabende didaktik. Fællesskabende didaktik er et begreb, der samtænker læring for den enkelte med skabelsen af gode fællesskabende processer for gruppen.

I Fri for Mobberi forstås mobning som sociale processer, der er kommet på afveje, og hvor der bliver skabt en kultur, hvor det at udstøde bliver det "kit", der holder (dele af) børnegruppen sammen. Mobning bliver på denne måde en form for social aktivitet, hvor deltagerne orienterer sig og finder mening, og gradvis lærer bestemte måder at handle på (eller undlade at handle på) i forhold til de andre i børnegruppen.

På samme måde kan livet i børnegruppen anses som en social aktivitet. Dagtilbuddet er børnenes første møde med det store, formaliserede fællesskab, og det pædagogiske arbejde med læreplanstemaerne er en del af den ramme, hvorigennem børnenes erfaringsdannelse og kompetencetilegnelse finder sted. Gennem børnenes deltagelse i aktiviteter i dagtilbud, forsøger børnene at skabe tilknytning og finde mening. Dvs. der arbejdes ud fra en forståelse af, at mobning kan læres i fællesskaber, ligesom børnenes læring og kompetencetilegnelse foregår i fællesskaberne.

At samtænke Fri for Mobberi med de pædagogiske læreplaner knytter børnenes læring og kompetencedannelse i dagtilbud til antimobbepraktisser og medvirker på denne måde til skabelsen af værdige deltagelsesmuligheder- og positioner for alle børn i fællesskaberne.

Fri for Mobberi indeholder anbefalinger til aktiviteter, der samler og inddrager børnene gennem deltagelse.

Neden for er skitseret de seks læreplanstemaer sat i relation til Fri for Mobberi. Temaerne er markeret med fed, og citaterne under hvert tema er plukket fra BUPL's hjemmeside.¹ Listen kan bruges til at finde inspiration og er på ingen måde udtømmende. Find selv mere inspiration på www.friformobberi.dk. Når vi i det følgende refererer til "faghæftet", er det det faghæfte, der ligger i Fri for Mobberi-kufferten til børnehaver.

¹ Søg på "læreplaner" på www.bupl.dk.

Fri for Mobberi

1. Barnets alsidige og personlige udvikling (personlige kompetencer)

Børns personlige udvikling trives bedst i en omverden, der er lydhør og medlevende. Samtidig med at børn skal have mulighed for at opleve sig selv som afholdte og værdsatte individer, der er beskyttet af et fællesskab, skal de også lære at se og forstå samspillet og de konflikter, der kan opstå med andre – både børn og voksne.

Ved at implementere Fri for Mobberi i pædagogikken gives der konkrete værktøjer til at støtte arbejdet med at skabe gode og nærende fællesskaber. Der gives redskaber til, at børnene øver sig i og lærer at forstå og takle de mange forskellige følelser, der kan opstå i et fællesskab – lige fra glæde, engagement og kærlighed til ked af det-hed, ligegyldighed og ensomhed. Gennem historier i bogen "Robertas Bamse" og samtaletavler får børnene hjælp til at forbinde forskellige følelser med ansigtsudtryk. Til den sociale praksis *Børnemødet* får børnene plads og lejlighed til at samtale om forskellige genkendelige situationer – og dermed hvad er rart og hvad er ikke rart, og hvad der er gode handlemuligheder i genkendelige situationer såsom at komme med i en leg eller sige fra på en god måde. Andre aktiviteter kan være "Det kan jeg li" og "To børn og en ballon", som står beskrevet i faghæftet.

2. Sociale kompetencer

Social kompetence udvikles i fællesskab med andre mennesker i venskaber, grupper og kulturer. De vigtige elementer i social kompetence er empati, evnen til tilknytning og sociale færdigheder. Børn skal lære at sætte grænser for sig selv og sige til og fra.

Gennem brugen af værktøjerne i Fri for Mobberi arbejdes der med børnenes venskaber og sociale kompetencer. Der kan sættes fokus på værdierne tolerance, respekt, omsorg og mod gennem at arbejde med temaer såsom "hvad skal vi lege?" eller at være en "god kammerat", som står beskrevet i faghæftet.

At arbejde med Fri for Mobberi giver børnene hjælp til at skelne mellem det at "drille for sjov" og at "drille for alvor". Børnene lærer, at det at drille godt kan være ment som noget rart og sjovt, men skal stoppes, når den, der drilles, ikke synes det er sjovt, og ikke kan lide det. I det arbejde understøttes sociale kompetencer som evnen og modet til at markere sin grænse og sige stop samt at aflæse andre menneskers udtryk og mimik, der indikerer, hvorvidt de kan lide det, der sker eller ej.

Fri for Mobberi kan være en metode til at arbejde med selve kulturen i børnegrupperne. Gennem arbejdet med de sociale kompetencer i gruppen er det pædagogiske fokus på det forebyggende, da børnene og de fagvoksne i fredssituationer kan tale om gode og hensigtsmæssige handlemuligheder i svære situationer. Således understøttes arbejdet med at skabe inkluderende fællesskaber, og for børnene kan der frigives energi til læring og fordybelse, når de ikke bliver kapret af bekymringer om, hvorvidt de har nogen at lege med eller holde i hånd, når gruppen skal på tur. Dette kan fx gøres gennem aktiviteten "store og små venner", hvor større børnehavebørn er ven for de mindre i forskellige situationer. Ligeledes kan aktiviteten "børn taler om venskaber" give børn og fagvoksne anledning til at udforske, hvad børnene forbinder med venskaber og kammeratskaber.

Fri for Mobberi

3. Sprog

Sprog er forudsætningen for at udtrykke sig og kommunikere med andre. Sproget skaber kontakt, og evnen til at bruge nuancerne i sproget støtter og fremmer forståelsen af og fra andre. For at kommunikere "rigtigt" er det vigtigt, at børn forstår sammenhænge mellem fx kropssprog, mimik og tale.

Fri for Mobberi giver fagvoksne konkrete værktøjer til at tale med børn om de fællesskaber, de indgår i. Gennem børnemøder og samtaletavler arbejdes der med konflikthåndtering. Her inddrages børnene og sætter ord på, hvordan de oplever en konflikt, hvad der er sket forud, og hvilke løsningsforslag de har. Dermed gives børnene sproglige muligheder for selv at deltage i konflikthåndtering. Gennem dette arbejde sættes tilskuernes rolle og idéer til konfliktløsning i fokus og inddrages i arbejdet. Det kan give børnene mulighed for at tilegne sig ord og begreber for de situationer, de kan befinde sig i samt give dem sproglige kompetencer til at konfliktløse konstruktivt.

Fri for Mobberi kan tænkes ind i det sproglige arbejde i institutionerne. Samtaletavler og bogen "Robertas Bamse" lægger op til dialog med børnene, så de i fællesskab kan øve sig i at tale, lytte, stille spørgsmål, give svar og være aktive i at sætte ord på, hvad der er en god børnekultur. Bagerst i faghæftet findes en omfattende litteraturliste med forslag til god børnelitteratur, der omhandler venskaber og de mange følelser, der kan vækkes i det at være en del af – eller ikke være en del af – et fællesskab.

Til at forbinde sprog og krop kan aktiviteten "rollespil" fra faghæftet bruges. Her dramatiseres samtaletavlerne til små teaterstykker, så sammenhængen mellem kropssproget, mimik og det talte sprog sættes i fokus.

4. Krop og bevægelse

Krop og bevægelse er redskaber til at erobre verden. Ved at styrke børns udvikling af motoriske færdigheder, styrke, udholdenhed og bevægelighed, styrkes også deres forudsætninger for at udvikle sig. Ved at få erfaring med forskellige former for acceptabel kropslig nærhed bliver børnene bedre i stand til at sætte deres egne kropslige såvel som mentale grænser.

En oplagt måde at arbejde med det bevægelsesfaglige kan være gennem rytmikprogrammet "Venner er gode at ha" fra kufferten, som består af et hæfte med forskellige sangleje og en medfølgende cd. Gennem arbejdet med rytmikprogrammet styrkes værdierne tolerance, respekt og omsorg i børnegruppen, da mange af legene lægger op til indbyrdes samarbejde og det at skabe tillid børnene i mellem. Andre aktiviteter som fx "stolelegen" fra faghæftet giver et fællesskabende twist til den traditionelle stoleleg.

Brugen af taktil rygmassage giver mulighed for at skabe en stund, hvor gruppen kommer ned i gear og oplever de positive effekter af rar berøring. Gennem det at give og modtage taktil rygmassage sættes fokus på børnenes oplevelser af, hvad der er en rar og ikke-rar berøring af ryggen. Omsorg og respekt højnes i gruppen, da børnene får muligheden for dels at sætte ord på, hvad de kan lide og ikke lide – og oplever, at andre lytter til det og retter sig efter det.

Fri for Mobberi

5. Naturen og naturfænomener

Når børn har mulighed for at være i, sanse og opleve naturen på alle årstider, i forskelligt vejr og landskaber, styrkes også deres sanseapparat og deres motoriske udfoldelse. Naturen er en enestående legeplads for både sind og krop.

I kufferten findes et naturhæfte med forskellige lege og aktiviteter til brug udendørs i skoven eller på legepladsen. Overskriften for aktiviteterne er fællesskabende lege, hvor fokus er på børnenes samarbejde, brug af sanser og motorik. Brugen af uderummet skaber mulighed for at arbejde med børnene i mindre grupper, og de fællesskabende lege åbner op for, at børnene får øje på nye og andre kompetencer hos hinanden på tværs af etablerede børnehierarkier.

Ligeledes kan brugen af Bamseven i børnegruppen åbne op for "geografi" som tema i børnehaven, hvor der fx. arbejdes med hvilke forskelle og ligheder, der kan være på fauna og dyr i Australien (hvor Bamseven kommer fra) og Danmark. Dette tema kan udvides til at omfatte forskellige steder, børnenes forældre eller bedsteforældre kommer fra, eller fx hvor børnene (eller Bamseven) har været eller skal på ferie.

6. Kulturelle udtryksformer og værdier

Kultur er udtryk for menneskers forståelse af og tilgang til verden. Gennem mødet med andre udtryksformer – både kunstnerisk, kulturelt, ved at stifte bekendtskab med andre måder at leve på og andre værdier – udfoldes børnene til hele nysgerrige og tolerante mennesker.

Målet med Fri for Mobberi er at skabe en kultur, hvor tolerance og respekt giver muligheder for forskellighed og diversitet. I en gruppe, hvor tolerancen har gode betingelser, kan det at være anderledes end flertallet opleves som noget spændende og positivt fremfor som en trussel. En høj-tolerance kultur skaber mulighed for, at flere forskellige børn oplever sig som legitime deltagere i fællesskaberne. Til dette arbejde kan aktiviteten "Formulér trivselsregler" fra faghæftet give børn og fagvoksne noget konkret at forholde sig til og tale ud fra.

Ligeledes lægger Fri for Mobberi op til at arbejde med kulturelle og kreative aktiviteter, hvor værdierne tolerance, respekt, omsorg og mod kan omformuleres til konkrete udtryk i børnehøjde og omsættes til billedsprog og kreative udtryk sammen med børnene. Det kan fx være gennem at male/tegne "hvad kan vi lide at lege udenfor" eller lave et fælles maleri, hvor hvert enkelt barns deltagelse understøttes og synliggøres af den fagvoksne. Andre aktiviteter fra faghæftet kan være "værdi-planche", "male-tegne-event" og "dukketeater".